

2454000

2455000

2456000

2457000

2458000

6643000

6642000

6641000

6640000

6639000

6638000

6637000

6643000

6642000

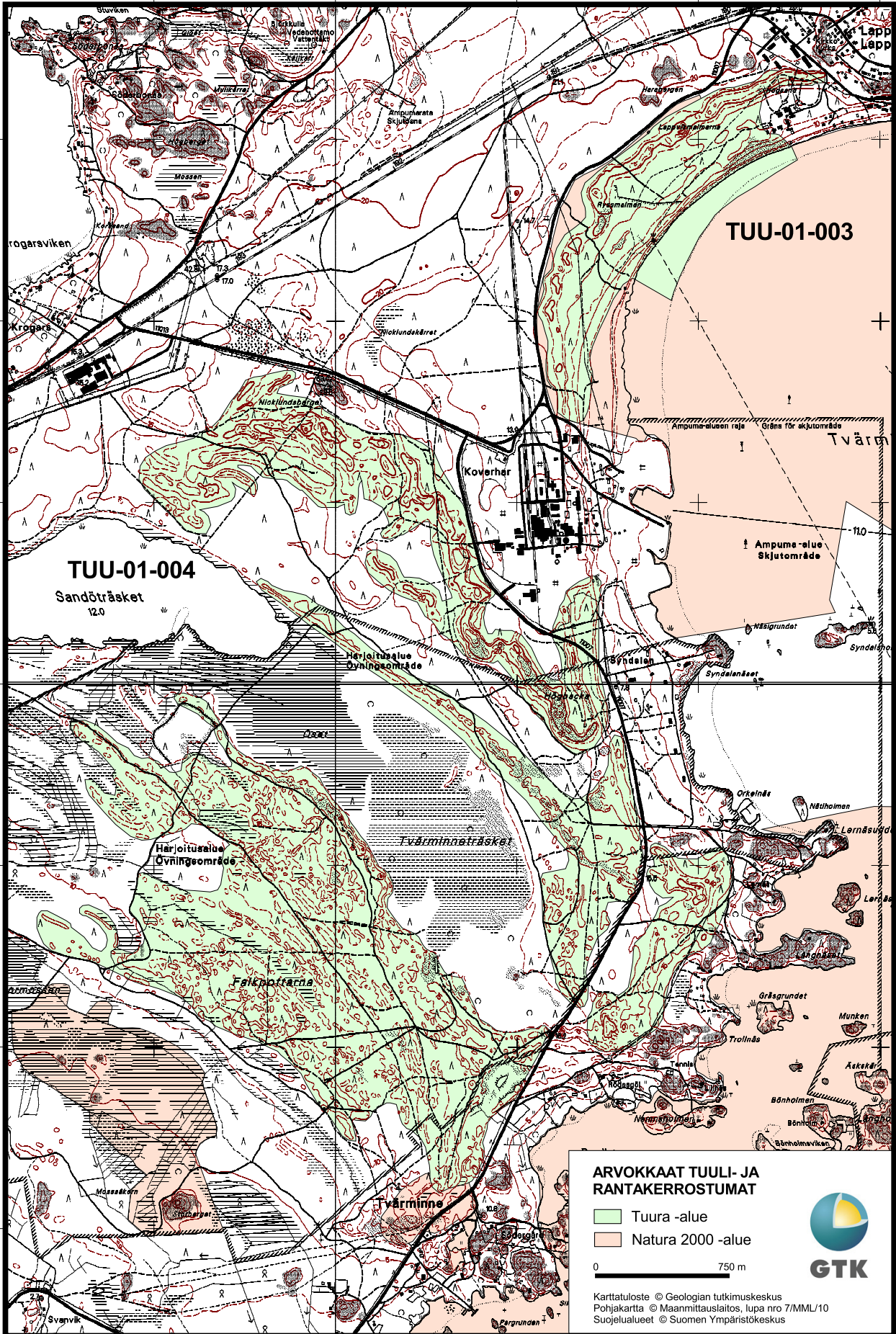
6641000

6640000

6639000

6638000

6637000

TUU-01-004
Sandöträsket
12.0

TUU-01-003

ARVOKKAAT TUULI- JA RANTAKERROSTUMAT

- Tuura -alue
- Natura 2000 -alue

0 750 m

Karttatuloste © Geologian tutkimuskeskus
Pohjakartta © Maanmittauslaitos, lupa nro 7/MML/10
Suojelualueet © Suomen Ympäristökeskus

2454000

2455000

2456000

2457000

2458000

NICKLUNDSBERGET - TVÄRMINNE

Hanko

Tietokantatunnus: TUU-01-004

Arvoluokka: 2

Muodostuma: Tuulikerrostuma

Pinta-ala: 537,7 ha

Korkeus: 22,5 m mpy.

Karttalehti: 2011 12

Alueen suhteellinen korkeus: 12,5 m

2011 11

Muodon suhteellinen korkeus: 7,5 m

Sijainti: Muodostuma sijaitsee Hangon Tvärminnen kylässä, Stormossenin ja Koverharin tehtaan välissä.

Geologia

Hangon Tvärminnen ja Sandöträsketin välillä on laaja, pääosin luoteesta kaakkoon suuntautuneiden dyynien muodostama kompleksi. Dyynivyöhyke sijaitsee I Salpausselän eteläosassa jonne tuulet ovat kasanneet dyynejä. Inventoitu alue on kuvauksessa jaettu kahteen, Nicklundsbergetin pohjoisempaan osaan ja Tvärminnen eteläisempään osaan. Nicklundsbergetin alue on laaja-alainen alkaen kaakossa Byvikenin pohjoispuolen kallioista ja jatkuen Tvärminneträsketin soistuma-alueen ja Sandöträsketin pohjoispuolelle asti. Koillisessa alue rajautuu lähelle Koverharin tehdasaluetta. Tvärminnen alue on laaja-alainen alkaen kaakossa Byvikenin ja Tvärminnen kylän kallioista ja jatkuen Tvärminneträsketin soistuma-alueen eteläpuolella Sandöträskettiin asti. Dyynikenttä on lähes kokonaan puolustusvoimien harjoitus- ja ampuma-alueita, joten näiden osien raja- ja karttatulkintana että alueella tehdyn maaperäkartoituksen tietojen perusteella.

Inventoitu alue rajautuu pohjois- ja luoteisosassa I Salpausselän kerrostumiin. Dyynialue koostuu kahdesta viiteen metriä korkeista ja 100 - 200 metriä pitkistä paraabelidyneistä ja dyynikummuista. Rinteet ovat hyvin hahmottuvia, selkeitä ja jyrkkiä. Dyynien välissä on tuulen kuluttamia matalia deflaatiopainanteita. Deflaation merkkejä on myös Koverharista Tvärminneen johtavan paikallisten varrella. Siellä kasvillisuuden jo peittämien dyynien pinta on paikoin rikkoutunut, jolloin tuuli on päässyt kuluttamaan, kuljettamaan ja kerrostamaan dyyniainesta uudelleen.

Dyyniainesta on hiekkaista hietaa/hietaista hiekkaa (raekoko 0,06 - 0,6 mm). Eri dyyneistä otettujen näytteiden raekoostumukset ovat lähes yhteneväiset. Kuitenkin lähinnä rantaa olevien dyynien aineksessa on enemmän hiekkalajitetta (0,2 - 0,6 mm) (Kielosto et al. 1996, Hellemaa 1998, Johansson et al. 2000).

Biologia

Alueen puusto on lähinnä eri tavalla käsiteltyjä kuivan tai kuivahkon kankaan männiköitä. Varttuneita metsiköitä on harvennettu ja eri tavalla käsitelty siten ettei lahoppuita juuri ole. Isoimmat jättömännityt ovat kuitenkin suhteellisen paksuja. Puuston erikoisuutena on Venny Soldanin ikuistama mänty lähellä Tvärminnen tiehaaraa. Se on toiminut mallina markka-aikaisten kolikkojen rahapuulle. Harvapuustoisissa metsiköissä on laajoja hietakastikkakasvustoja ja kovan kulutuksen vuoksi alueella on myös deflaatiopintoja. Avonaisimmilla paikoin on myös maitohorsma- ja vadelmakasvustoja. Metsäisimmillä kuvioilla kastikan sekaan tunkee kanerva-, puolukka- ja sianpuolakasvustot ja puustoisimmilta alueilta kastikka jo lähes hävinnyt. Pohjakerroksessa on runsaasti avointa, hiekkaista deflaatiopintaa johtuen pääosin armeijan harjoitusalueena toimimisesta. Näillä kohdilla kasvaa suhteellisen runsaasti harvinaista, vain etelärannikolla viihtyvää hietikkosarjaa (NT) ja hietikkonataa (NT). Muista tavanomaisista heinistä runsaita ovat rantavehna, metsälauha ja niukkoina kangasajuruoho (NT) ja lampaannata. Pohjakerrosta sulkevat poronjäkääläkasvustot, kulosammal ja metsäisimmillä paikoilla seinäsammal.

Lähinnä alueen hiekkapaljastumilla elelee runsaasti uhanalaisia ja harvinaisia eliöitä kuten ajuruoholude (VU), hietakivikkohämähäkki (EN), hietalaakanen, hietaruutulude (NT), hohtojalokuoriainen, idänriippuhämähäkki (VU), isokelokärsäkäs (NT), isovalekäpiäinen, kangaskärsäkäs (NT), ketolahopoukko, kupokiitäjäinen (VU), nummikärsäkäs (VU), orvoisotylyppö, palosysikiitäjäinen (NT), pitkähukka, punakivikkohämähäkki (NT), purupimikkä, reunustyyppijäärä (NT), rinnekiiltohämähäkki (NT), silokeräkärsäkäs (VU), sinikauniainen, suppilohämähäkki (VU), täplälajokuoriainen (VU), veriseppä (EN) (Hertta 2010). Nicklundsbergetin dyyneillä on lisäksi kangaskiurun reviiiri.

Maisema ja muut arvot

Maisemallisesti dyynialue on melko vaatimaton. Dyynialueella on nähtävissä runsaasti ihmistoiminnan jälkiä; dyynikummuilla ja -selänteillä on runsaasti sorteja poteroita, ja ajouria. Kumpareet hahmottuvat ympäristöstään selkeästi, mutta maisema on yksitoikkoinen eikä sieltä näy muualle. Koverharin tehtaan äänet kuuluvat alueelle. Alueen metsäteiden pohjalle on tuotu tehdaskuonaa. Dyynialue erottuu kumpareina eteläosan tielle, mutta alueelta ei juurikaan avaudu maisemia ulospäin. Maisemallisesti Nicklundsberget - Tvärminne on melko vaatimaton. Lähialuetta luonnehtii dyynimaasto, armeijan ampuma-alue ja lähistön tehdas. Alueen eteläosa kuuluu Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelun Natura-alueeseen (FI0100005).

Kirjallisuus:

Hellemaa, P. 1998. The development of coastal dunes and their vegetation in Finland. *Fennia* 176 (1), 111-221.

Johansson, P., Sahala, L. & Virtanen, K. 2000. Rantamerkit, tuulikerrostumat ja moreenimuodostumat geologisina luontokohteina. Tutkimusraportti 151. Geologian tutkimuskeskus, Espoo. 76 s.

Kielosto, S., Kukkonen, M., Stén, C.-G. & Backman, B. 1996. Hangon ja Perniön kartta-alueiden maaperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000 : maaperäkarttojen selitykset. Karttalehdet 2011 ja 2012. 104 s. Geologian tutkimuskeskus.

Ympäristöhallinnon eliötietojärjestelmä (Hertta). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

NICKLUNDSBERGET - TVÄRMINNE

Hangö

Databaskod:	TUU-01-004	Värderklass:	2
Formation:	Vindavlagring	Areal:	537,7 ha
Höjd:	22,5 m ö.h.	Kartblad:	2011 12
Områdets relativa höjd:	12,5 m		2011 11
Formationens relativa höjd:	7,5 m		

Läge: Formationen ligger i Tvärminne by i Hangö, mellan Stormossen och Koverhars fabrik.

Geologi

Mellan Tvärminne och Sandöträsket i Hangö finns ett vidsträckt komplex av dyner som löper främst från nordväst till sydost. Dynzonen ligger i Första Stängselåsens södra del dit vindarna har hopat dyner. Det inventerade området har i beskrivningen delats i två delar, Nicklundsberget i norr och Tvärminne i söder. Nicklundsberget-området är stort och börjar i sydost från bergen norr om Byviken och fortsätter ända till norr om Tvärminneträskets försumpade område och Sandöträsket. I nordost gränsar området till närheten av Koverhars fabriksområde. Tvärminne-området är vidsträckt och börjar i sydost från Byviken och klipporna i Tvärminne by och fortsätter söder om Tvärminneträskets försumpade område ända till Sandöträsket. Nästan hela dynfältet fungerar som försvarskrafternas övnings- och skjutområde, och därför har dessa områden avgränsats både genom tolkning av kartan och utgående från en kartläggning av jordmånen i området.

Det inventerade området gränsar i norr och nordväst till Första Stängselåsens avlagringar. Dynområdet består av två till fem meter höga och 100 - 200 meter långa parabeldyner och dynhöjder. Sluttningarna gestaltar sig väl, är tydliga och branta. Mellan dynerna finns låga vindslitna deflationsytor. Tecken på deflation finns också längs lokalvägen från Koverhar till Tvärminne. Där har de redan vegetationstäckta dynernas yta ställvis brutits varvid vinden har kommit åt att nöta, transportera och återavsätta dynmaterial.

Dynmaterialet är sandig mo/moartad sand (kornstorlek 0,06 - 0,6 mm). Kornsammansättningarna i proven från olika dyner är nästan lika. I dynerna närmast stranden finns det dock mera sand (0,2 - 0,6 mm) (Kielosto et al. 1996, Hellemaa 1998, Johansson et al. 2000).

Biologi

Områdets trädbestånd består främst av på olika sätt behandlad torr eller tämligen torr talldominerad moskog. Mogna bestånd har gallrats och behandlats på olika sätt så att det knappt alls finns död ved. De största kvarlämnade tallarna är dock ganska tjocka. Beståndets specialitet är en tall nära Tvärminnevägens avtag som förevigats av Venny Soldan. Den stod som modell för trädet på mynten under marktiden. I den glesa skogen finns vidsträckta bestånd av bergrör och på grund av det hårda slitaget finns det också deflationsytor i området. På de mera öppna ställena finns också duntravs- och hallonbestånd. I de mest skogliga figurerna tränger sig ljung-, lingon- och mjölonbestånd in bland bergröret och i de tätaste trädbestånden har bergröret redan nästan helt försvunnit. I bottenskiktet finns rikligt med öppen, sandig deflationsyta mest på grund av att det är arméns övningsområde. Här växer rätt mycket sandstarr (NT), som är sällsynt och trivs endast på sydkusten, samt sandsvingel (NT). Av de andra vanliga gräsen är strandråg och kruståtel rikliga och backtimjan (NT) och fårsvingel sparsamma. Bottenskiktet sluts av renlavsbestånd, brännmossa och på de skogigaste platserna väggmossa.

Främst på områdets sandblottningar finns rikligt med hotade och sällsynta organismer, till exempel backfrölus (VU), plattbukspindeln *Berlandina cinerea* (EN), stinkkortvingen *Anthobium fuscum*, fröskinnbaggen *Rhyarochromus phoeniceus* (NT), åttafläckig praktbagge, spindeln *Lepthyphantus keyserlingi* (VU), stor plattnosbagge (NT), blåvingad lövsvampbagge, viveln *Coniocleonus hollbergi* (NT), skalbaggen *Eucinetus haemorrhoidalis*, kullerlöpare (VU), hedspolvivel (VU), stumpbaggen *Margarinotus purpurascens*, brandsvartlöpare (NT), svartbaggen *Corticium longulus*, plattbukspindeln *Zelotes electus* (NT), skalbaggen *Uloma rufa*, kantad kulhalsbock (NT), plattbukspindeln *Micaria fulgens* (NT), krumbent klovel (VU), blå praktbagge, trattspindel (VU), gulfläckig praktbagge (VU), rödrocken *Ampedus sanguineus* (EN) (Hertta 2010). Därtill har trädlärkan sitt revir på Nicklundsbergets dyner.

Landskap och andra värden

Landskapsmässigt är dynområdet rätt anspråkslöst. Det finns talrika tecken på mänsklig verksamhet; på dynhöjderna och -ryggarna finns många instörtade skyttegropar och hjulspår. Höjderna gestaltar sig tydligt från sin omgivning, men landskapet är enformigt och man har ingen utsikt därifrån. Ljuden från fabriken i Koverhar hörs till området. Områdets vägbotten har täckts med fabrikslagg. Dynområdet skiljer sig som höjder till den södra delens väg, men från området öppnar sig knappast någon utsikt utåt. Landskapsmässigt är Nicklundsberget - Tvärminne rätt anspråkslöst. Närområdet karakteriseras av dynterrängen, arméns skjutområde och fabriken. Områdets södra del hör

till Natura-området i de skyddsvärda marina områdena i Ekenäs och Hangö skärgård och Pojoviken (FI0100005).

Litteratur:

Hellemaa, P. 1998. The development of coastal dunes and their vegetation in Finland. *Fennia* 176 (1), 111-221.

Johansson, P., Sahala, L. & Virtanen, K. 2000. Rantamerkit, tuulikerrostumat ja moreenimuodostumat geologisina luontokohteina. Tutkimusraportti 151. Geologian tutkimuskeskus, Espoo. 76 s.

Kielosto, S., Kukkonen, M., Stén, C.-G. & Backman, B. 1996. Hangon ja Perniön kartta-alueiden maaperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000 : maaperäkartojen selitykset. Karttalehdet 2011 ja 2012. 104 s. Geologian tutkimuskeskus.

Ympäristöhallinnon eliötietojärjestelmä (Hertta). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

TUU-01-004, Nicklundsberget. Kuva: Jari Teeriaho, (c) SYKE 2011.